

Het Arbedpark in Gentbrugge, een plek met speelzones en ruimte voor buurtinitiatieven. Jimmy Kets

HOE KUNNEN WE WIJKEN BETER INRICHTEN?

Alle mensen buiten!

Je kunt huizen naast elkaar zetten, maar daarmee creëer je nog geen warme buurt. Hoe dan wel? Door de bewoners uit hun huizen te lokken. Van plekken waar je mag vertragen, tot ruimte voor feesten en betere straatnamen: zeven ideeën voor een warmere buurt. LAURA B. ALVAREZ

Recente studies tonen aan dat we gelukkiger en gezonder zijn als we moeite doen om meer te bewegen en in contact te komen met de natuur, als we elkaar meer steunen en zorg dragen voor onze omgeving. Kunnen daarbij helpen: eenvoudige ingrepen in de publieke ruimte, die ons op een positieve manier met de buurt verbinden. Deze zeven ideeën bieden alvast inspiratie.

1. Maak het menselijk

Mensen voelen zich comfortabel, veilig en welkom op een plek waar de verhoudingen en de schaal kloppen. Er moet interactie mogelijk zijn tussen bewoners van alle leeftijden. Ontwerpers moeten langs de straten voldoende ruimte creëren waar je kunt rondhangen; voortuintjes kunnen daarbij helpen.

Kinderen moeten de straat kunnen opeisen, zonder dat ouderen en zwakkeren zich onveilig voelen, zodat ze langere periodes buiten doorbrengen en de burens leren kennen. Geregeld een praatje kunnen slaan of kleine dingen delen met de burens is de eerste stap naar hechtere sociale banden. Gaandeweg krijg je dan een breder sociaal vangnet.

Mensen die zich ergens thuis voelen, zijn sneller geneigd een positieve houding aan te nemen tegenover hun omgeving en hun burens

Een goede, sterke, betrouwbare groep mensen rondom ons is essentieel. Die verbondenheid kan helpen om de generatiekloof te overbruggen, en eenzaamheid en isolement te bestrijden. Ontwerpers moeten huizen daarom zodanig groeperen dat burens elkaar makkelijker ontmoeten.

Een voorbeeld hiervan zie je in het stadsplan van Savannah in de Amerikaanse staat Georgia, dat getekend werd in 1818: groene pleinen en achterliggende stegen bieden de bewoners een vlotte toegang tot hun straat,

terwijl het gemotoriseerde verkeer zonder onderbreking kan doorstromen langs grotere boulevards.

2. Vereenvoudig verplaatsingen

De belangrijkste gebruiker van de straat is de voetganger: mensen zouden veilig moeten kunnen wandelen, of zelfs skaten of fietsen, naar eender welke bestemming in de buurt, via de kortste route.

Elke bewoner zou de kans moeten krijgen om zelf met de handen in de aarde te wroeten: mensen hebben daar zowel fysiek als mentaal deugd van

Die trajecten moeten uitnodigend zijn, en een reeks zintuiglijke ervaringen aanreiken met kleuren, geluiden, geuren en texturen. Dat moedigt mensen aan om vaker te wandelen en minder naar de auto te grijpen voor korte afstanden.

Mensen – kinderen in het bijzonder – zouden de vrijheid moeten hebben om te versnellen en te vertragen wanneer ze fietsen of skaten, zodat onderweg zijn fijner wordt.

Ontwerpers moeten stratenplannen en vormen tekenen die het makkelijk maken om je weg te vinden. Om de navigatie zo eenvoudig mogelijk te houden, zouden routes zichtbaar en toegankelijk moeten zijn. Elke route leidt dan naar een betekenisvolle bestemming, en er zijn dus geen doodlopende steegjes.

Auto's zijn voor veel mensen een noodzaak: ontwerpers moeten daar rekening mee houden en ook in parkeergelegenheid voorzien, maar ze moeten tegelijk situaties mijden waar de auto koning is.

3. Houd rekening met de seizoenen

Wijken moeten geconcipieerd worden met aandacht voor de seizoenen, zodat inwoners die veranderingen in de natuur ook kunnen beleven. Dat kan met natuurlijke elementen en eenvoudige ingrepen. Denk aan muren met klimplanten en kleurrijke bomen.

Ook voor het microklimaat in de stad kan landschapsarchitectuur het verschil maken, bijvoorbeeld met bomen die schaduw bieden in de zomer, terwijl ze de zon doorlaten in de winter. Waterpartijen fleuren het landschap op, ze hebben een positief effect op ons humeur en creëren een habitat voor lokale diersoorten.

4. Zet in op lokale voeding

Een goed ontwerp is gericht op lokale voeding en houdt rekening met alle partijen die instaan voor het voedsel in een bepaald gebied. Elke bewoner zou ook de kans moeten krijgen om zelf met de handen in de aarde te wroeten en bijvoorbeeld groenten te telen: mensen hebben daar zowel fysiek als mentaal deugd van.

Doorheen de buurt zouden bermen, plantsoenen en grasstroken opengesteld moeten worden voor het publiek. Bewoners moeten de

toelating krijgen om ongebruikte of braakliggende lapjes grond onder handen te nemen en er plekken van te maken die het milieu ten goede komen. Dat kan bijvoorbeeld door bloemen te zaaien die bijen lokken. Verder moeten er zo veel mogelijk fruitbomen, kruiden, bessenstruiken en andere eetbare planten zijn.

Van bij de start moet slimme afvalverwerking een prioriteit zijn. Dat betekent dat ontwerpers oplossingen zoeken om de afvoer, de opslag en de ophaling zoveel mogelijk gemeenschappelijk te regelen.

5. Creëer meer openbare ruimte

Alle bewoners zouden op wandelafstand van hun huis toegang moeten hebben tot publieke ruimte – of andere voorzieningen – zodat ze de kans krijgen om met hun burens te praten, en voor elkaar te zorgen. Dat versterkt het gemeenschapsgevoel. In een wijk moet ook volop ruimte zijn voor buurtactiviteiten. Die plekken moeten zo aangelegd zijn dat ze een meerwaarde betekenen voor mens en dier. Als een plaats belangrijk wordt voor de bewoners, zullen zij ook extra hun best doen om de ruimte – en de mensen die er wonen – te beschermen. Ze zullen veel meer waken over het onderhoud en het voortbestaan ervan: ze zullen er met andere woorden meer om geven.

6. Laat plekken zichzelf uitleggen

Straten en publieke ruimtes hebben nood aan een sterke identiteit. Plaatsen moeten een naam krijgen in overeenstemming met hun karakter en zonder moeilijkdoenerij, zodat iedereen er zich mee kan identificeren.

Landschaps- en natuurlijke elementen zijn daar krachtige instrumenten voor. Een voorbeeld: een ‘Kersenlaan’ wordt geassocieerd met een smalle straat waar de meeste huizen kersenbomen in hun voortuin hebben staan; het is een naam die makkelijk te onthouden is. De geur kan ook een sterke designtool zijn: sinaasappelen, linde, jasmijn en andere aromatische planten kunnen helpen om een plaats een identiteit te geven.

7. Laat mensen thuiskomen

Plaatsen zouden bewoners moeten aanmoedigen om herinneringen te verzamelen die verbonden zijn met het leven in de wijk. Dat laat mensen toe om waarde te hechten aan plekjes in de buurt. Bovendien wordt zo ook de basis gelegd voor een gedeelde lokale geschiedenis: onze identiteit hangt nauw samen met onze omgeving, en mensen die zich ergens thuis voelen, zijn sneller geneigd een positieve houding aan te nemen tegenover hun omgeving en hun burens.

Gelukkiger en gezonder leven is eenvoudiger dan het misschien lijkt. We moeten onszelf er alleen aan herinneren wat het betekent om een mens te zijn: dat we ons vrij en veilig kunnen bewegen, dat we ons bewust zijn van

de seizoenen en onze voedselvoorziening, dat we ruimtes delen die we ook begrijpen en, vooral, dat we kunnen thuishoemen in een gemeenschap.

(Laura B. Alvarez is docente Architecturale Technologie aan de universiteit van Nottingham Trent.)